Anmelder Svein Erik Tandberg er inspirert av Arne Nordheim

Det er krevende å skrive anmeldelser under tidspress rett etter en konsert. Men Svein Erik Tandberg i Tønsbergs Blad foretrekker å skrive med en gang. Da er opplevelsen fersk, og anmelderen gir leseren en øyeblikksbeskrivelse. Derfor gjør han ikke noe unntak når konserten er lørdag og han egentlig har hele søndagen til rådighet.

Kverulanter leser ikke kulturstoff

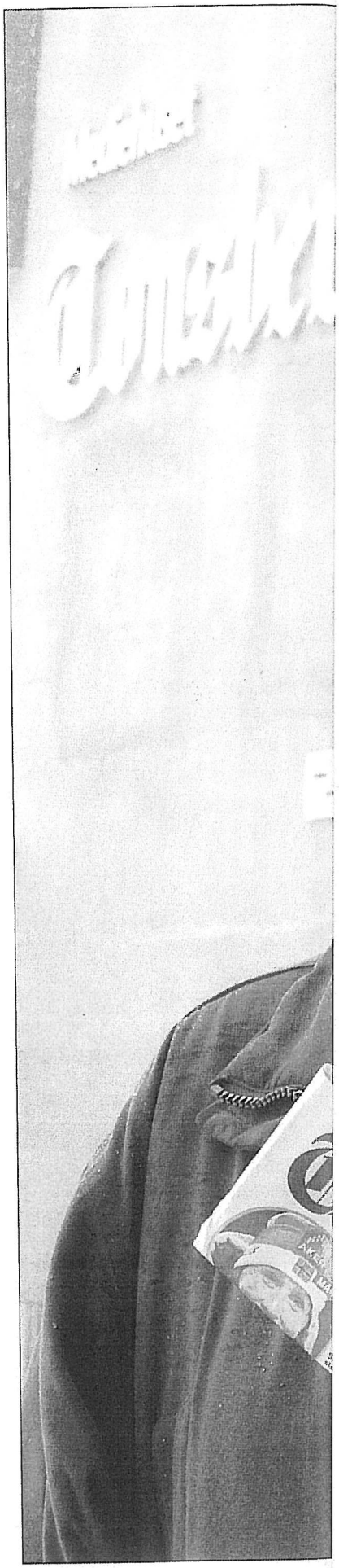

Det er sjelden han forbereder seg. Det er fordelen ved å ha såvidt tung musikalsk ballast. Han har hørt det meste før og har referansene på plass når han kommer på konsert. Så er ingenting bedre enn at fremføringen bryter med referansene og representerer noe nytt. Da liker han seg best.

Anmelder Tandberg noterer ikke fra konsertene. Han synes det hemmer musikkopplevelsen hvis han skriver. Dessuten har han en velutviklet musikalsk hukommelse, som gjør at han får de fleste detaljene med seg hjem til pc-en. Så lever han godt med at han glemmer det meste når han skal handle for familien.

ET KVART ÅRHUNDRE SOM ANMELDER

Tandberg har anmeldt musikk i Tønsbergs Blad i 26 år. I løpet av det kvarte århundret har både byen, fylket, kulturlivet og avisen forandret seg mye. En stor endring er blant annet avisens overgang fra fullformat til tabloidformat. Svein Erik Tandberg synes det var en positiv utvikling. Sidene blir mer oversiktlige, og han plages ikke av at han har fått mindre plass. Nå må han både skrive kortere og friskere for å komme nærmere leseren. Den store utfordringen er å sette ord på musikkopplevelsen.

Det er ikke alltid lett å finne ord til vurderingene. For hva er egentlig

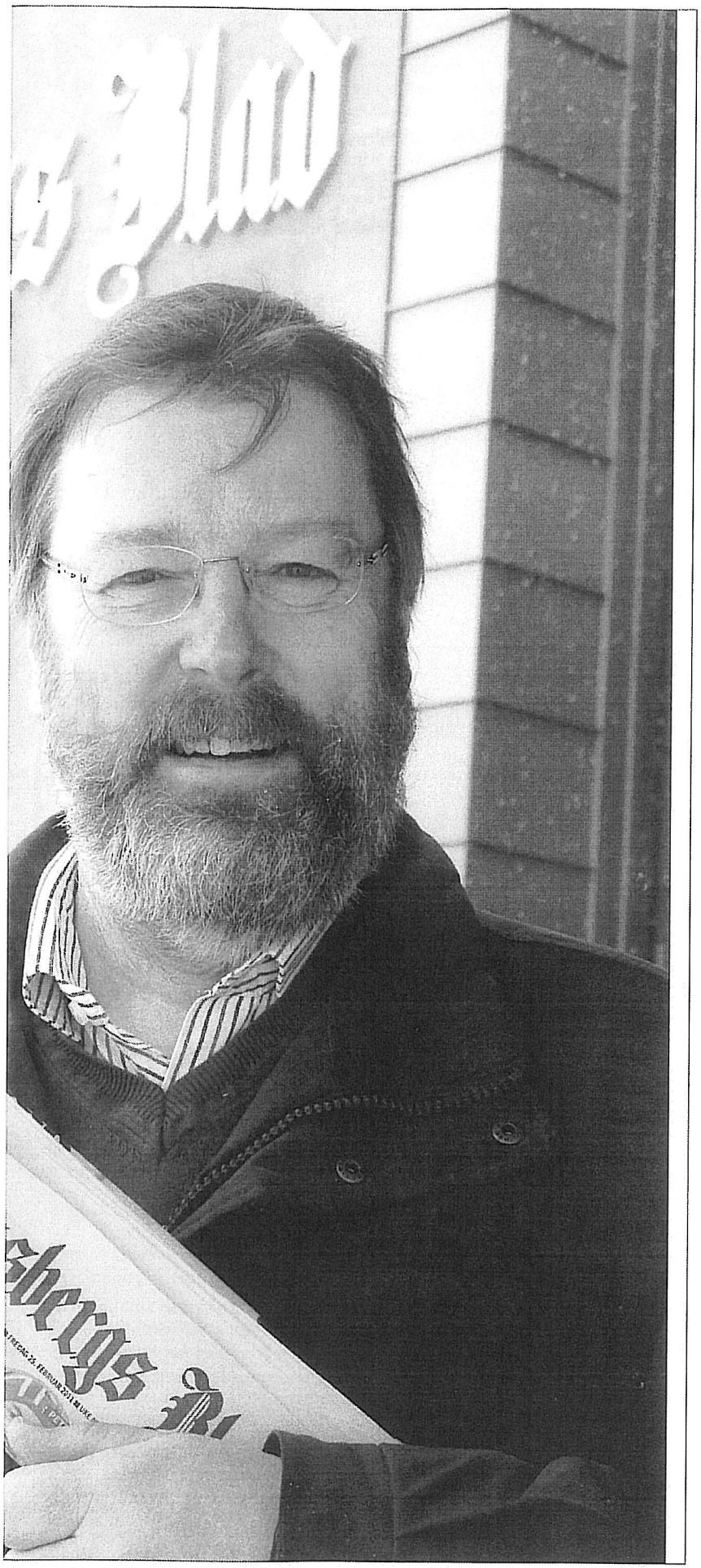

Av
Sven Otto
Römcke

sammenhengen mellom lydbildene og ordene? Det gjelder å finne de riktige metaforene. Alt skjer en hastig time mellom konsertslutt og en litt for tidlig deadline klokken 2230.

Skjer det noe spesielt, for eksempel under festspillene, får han alltid mer plass, og han er imponert over fleksibiliteten i avisen. Den er jo stort sett klar for trykk når han åpner Outlook og sender manuskriptet.

Teknologien har forandret seg mye på de 26 årene. Det begynte i 1985 med at Tandberg måtte skynde seg til redaksjonen hvor han hamret anmeldelsen ned på en skrivemaskin. Etter hvert fikk avisen dataanlegg, men fortsatt måtte han til avisen for å skrive.

INSPIRERT AV ARNE NORDHEIM

Nå har han i mange år skrevet hjemme på arbeidsrommet blant fagbøker og CD-er med musikkeksempler. Det har noen fordeler, men han har mistet noe av kontakten med det redaksjonelle miljøet. Det var noe eget ved å oppleve den hektiske innspurten på tidlig natt, og så kanskje spise pizza med kolleger i redaksjonen når han av og til ventet slik at han kunne få med seg en fersk avis hjem.

Svein Erik Tandberg forteller gjerne at han er inspirert av det anmelderhåndverket Arne Nordheim viste i Dagbladet på sekstitallet. Nordheim behersket skrivekunsten, og hans anmeldelser var rene debattinnlegg.

Et av Tandbergs store minner er knyttet til nettopp Arne Nordheim. Tønsbergs Blad hadde sendte ham for å intervjue den store komponisten på sekstiårsdagen, og de tilbragte mange timer sammen på et hotellrom i Nordheims fødeby Larvik. Der førte de en spennende samtale om byoriginalenes betydning og den inspirasjonen som ligger i deres annerledeshet. Det ble et spenstig intervju.

Svein Erik Tandberg har et bredt musikalsk engasjement. Med fortid som storbandtrompetist gleder han

KAFÈ KURTH GJENOPPSTÅR I LARVIK

Legendariske Tom Kurth åpnet 12. mars dørene for restaurant, dans og livemusikk på Trudvang i Larvik. Det var gamle Kafé Kurth som gjenoppsto, men i nye lokaler. Tom Kurth som for noen år siden ga opp sin swingende musikkbar i sentrum, har nå Trudvang Gjestegård som arena, med utsikt mot Farris. Kafé Kurth-konseptet videreføres, med scene, restaurant, bar og dansegulv. Mange er de lokale talentene som startet karrieren med opptreden på Kafe Kurth, men det var nok de "importerte" stjernene som gjorde pluss til minus for byens underholdningssenter dengang. Det kan virke som den musiserende innehaveren vil bygge seg opp fra grunnen, med lave priser og dyktige stemmer fra lokalmiljøet.

seg over fylkets mangfoldige jazzliv, men anmelder ikke så ofte jazz. Han gjør det gjerne, men jazz fremføres så sjelden i konsertformat.

AVISEN SKULLE HA KULTURSTOFF

Tønsbergs Blad er, og har vært, en interessant oppdragsgiver. Avisen evner å se lenger enn til sin egen bakgård. Fra begynnelsen var det et selvstendig poeng at avisen skulle ha kulturstoff. Det skjedde ikke nok i fylket, og avisen ville dessuten vise noe av det som skjedde utenfor Vestfold. Derfor reiste man ut. Det var på den tiden ansvarlig redaktør Svein Døvle Larsen anmeldte de fleste premièrene ved Oslo-teatrene.

Dermed ble Svein Erik Tandberg sendt til Oslo for å dekke konserter, men ikke bare dit. Han kunne tilbringe over en uke i Bergen under festspillene og sendte daglig hjem anmeldelser. De første årene det var kammermusikkfestival i Risør, ble han sendt dit også.

Etter hvert skjedde det så mye i Vestfold at det ble naturlig å konsentrere seg om fylket og særlig området rundt Tønsberg.

Svein Erik Tandberg synes han har god bakgrunn for egen mening når han går til verket som anmelder. Han har eksamen som kirkemusiker, han har debutert som konsertorganist, han er utdannet musikkpedagog, han er cand.philol. fra Universitetet i Oslo, han har en doktorgrad i orgel-improvisasjon fra Göteborgs univer-sitet, hvor han etterpå deltok i et forskningsprosjekt, han har spilt konserter i inn- og utland og gitt solokonserter i NRK P2. For å nevne noe. Han nærmest pendler mellom Tønsberg, Göteborg og München. Til daglig er han kantor i Slagen kirke.

INTEGRITETEN ER VIKTIG

Som anmelder ser Svein Erik Tandberg det som en styrke at han arbeider som musiker og formidler. Integriteten opplever han ikke som

noe problem. Høymesser, bisettelser og bryllup blir ikke anmeldt, og det er knapt en gang i året han må vurdere sin habilitet.

Fra Risør ble det mest featurstoff, og fra blant annet studieopphold i München sendte han hjem artikler om øl og annen kultur. Etter hvert sluttet han med alt annet enn anmeldelser. Det er noe med å holde sin sti ren. Anmelderen skal være anmelder og bare det, synes Tandberg.

Integriteten bidrar til at Svein Erik Tandberg i liten grad anmelder amatører. Det var litt annerledes i starten. Svein Døvle Larsen ville at også amatører skulle anmeldes, og de skulle anmeldes som amatører.

Slik ble det i noen år. Men etter hvert landet Tandberg på at den som leier en scene, annonserer for en konsert og krevet inngangspenger, må finne seg i å bli behandlet på linje med profesjonelle. Er det tydelig at det dreier seg om amatører, sender heller avisen en journalist og behandler arrangementet som en nyhetssak.

Tandberg holder seg nesten til det prinsippet. Men fylket har et symfoniorkester som har utviklet seg enormt, og noen gode kor. De tilfører publikum og fylkets musikkliv store verdier og fortjener å bli anmeldt. Da sliter Tandberg litt med å være konsekvent. Hvis helheten er så god at dette er noe å høre på, tillater han seg å se litt stort på ting han ellers ville slått ned på.

TIER I HJEL DET DÅRLIGE

De fleste vil si at Svein Erik Tandberg er en mild anmelder. Det er sjelden han slår ordentlig ned på noe. Han bekrefter Kults opplevelse av at musikkanmelder Tandberg ofte går rundt det som er dårlig. Hvis det er fire musikere på scenen og Tandberg omtaler de tre, kan det være et mer enn tydelig signal om hva han mener om den fjerde.

Når han tier i hjel det dårlige, unngår han et ubehag som ikke tjener noen. Det forhindrer ikke at han lytter interessert når Kult ønsker seg en stemme som av og til er litt tydeligere.

Ellers minner han om at publikum ikke er noen stum masse. Særlig mener publikum noe om sang, som nok er det format tilhørerne lettest identifiserer seg med, og hvor mulige svakheter kommer tydeligst frem. Derfor er det så krevende å være sanger; man utleverer seg selv hver gang.
Svein Erik Tandberg synes han har overraskende god kontakt med leserne. Det kommer rett som det er telefoner, og de er alltid hyggelige. Lesere vil gi sin tilslutning til et synspunkt eller ytrer begeistring over en anmeldelse. Det forekommer ikke sure telefoner. Tandberg tror ikke kverulanter leser kulturstoff.

DET GODE IKKE ALLTID GODT NOK

Svein Erik Tandberg liker ikke begrepene godt og dårlig. Det er så lett å havne i gal grøft. Han foretrekker

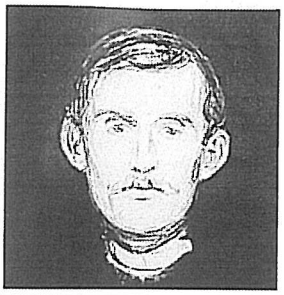

VIL BEVARE "MUNCH-MILJØER" I ÅSGÅRDSTRAND

En gruppe ildsjeler vil bevare deler av Åsgårdstrand slik Munch malte dem. Bebyggelsen bak "Pikene på broen" er et av disse Munch-"miljøene" i den lille Vestfoldbyen. Det hvite herskaplige huset omringet av solide trekroner er fredet, men nå skal man altså forsøke å bevare mer av miljøet rundt, mer av det som kan gjenkjennes i Edvard Munchs bilder.

– Det handler om å løfte opp et landskap og knytte det mot en kunstner. Edvard Munchs tilstedeværelse er fortsatt så tydelig i Åsgårdstrand. Det er mulig å nå mange mennesker med kunsthistorie, ved at man gjør folk bevisste på at Munch faktisk malte sine bilder her, sier daglig leder ved Munchs hus i Åsgårdstrand, Sissel Sakkariassen til Tønsbergs Blad.

heller begrepene overbevisende og ikke overbevisende. Det som er godt og helt riktig, kan ofte være sterilt og lite overbevisende, og det ikke helt perfekte kan være overbevisende. Mindre perfekte elementer, om de blir fremhevet, kan av og til ta oppmerksomheten bort fra det overbevisende.

Tandberg nevner en konsert nylig hvor en glimrende solist hadde vært mindre heldig med valg av medspillere. Da valgte han fullstendig å fortie de øvrige musikerne. De fortjente ikke en oppmerksomhet som ville tatt glansen fra solisten.

Verkene på en klassisk konsert har ofte en form for historisk begrun-nelse. De har bestått tidens test. Derfor går anmelderen sjelden inn på verket som verk. Det dreier seg mer om formidlingen og det håndverksmessige i formidlingen. Derimot er det nesten blitt et varemerke for Svein Erik Tandberg at han bruker sin pedagogiske bakgrunn til å sette verkene inn i en musikkhistorisk sammenheng.

Den sammenhengen må ikke trekkes for langt, og Tandberg sier at han driver en form for populærvitenskapelig formidling. Han har ingen forståelse for dem som er på jakt etter hvordan verkene ble spilt for hundre eller to hundre år siden. Hver tid har sin stil, og slik må det være. Derfor er et musikkstykke fra tidligere tider nesten ikke samme verk når det blir oppført i dag. Det finnes ikke noe alternativ til det, mener Tandberg.

TERNINGKASTET UPRESIST

Konserter blir anmeldt fordi det er kutyme. Det har nesten alltid vært sånn, det er slik, og alt taler for at det kommer til å fortsette lenge i en eller annen form. Men Svein Erik Tandberg er ikke helt sikker på hvordan den formen blir.

Han ser at det kommer superkorte anmeldelser med terningkast og synes ikke de er til å bli klok av. Det er noe forvirrende med terningkastene. På den ene side foregir de å være så eksakte at vurderingen kan fastslås med et tall. På den annen side er det ingen som forteller oss noe om kriteriene for tallkarakteren. Da er det åpenbart lite å lære for lesere og musikere.

Om anmelderrollen sier Svein Erik Tandberg at den er å føre en dialog om kunst. Han opplever anmeldelsen som en del av den offentlige samtalen, og det skjer med leseren som hovedmålgruppe. Det gjelder både leseren som har vært på konserten og den generelt interesserte leseren.

ANMELDELSER ER OGSÅ UNDERHOLDNING

Den siste gruppen er nok større enn man kunne tenke seg. Svein Erik Tandberg har et klart inntrykk av at konsertanmeldelser har et relativt stort publikum, og det gir anmelderiet en ekstra begrunnelse. Det henger sammen med at Tandberg registrerer at hans virke med årene har fått en tilleggsdimensjon. Anmeldere er, som stadig flere i vår tid, del av underholdningsbransjen.

Klassisk musikkanmelder foran modernistisk bydel.

Underholdningen fra Svein Erik Tandbergs hånd har som mål å nå ut med stoff om et kulturuttrykk som han synes blir sørgelig neglisjert i skoleverket.

Så er selvfølgelig anmeldelsen en melding til kunstneren, men Tandberg tenker ikke spesielt på det når han skriver. Han driver primært forbrukerinformasjon. Derfor er anmeldelsen i tillegg et signal til arrangøren, for hadde denne konserten egentlig noen begrunnelse?

Svein Erik Tandberg ser på det klassiske musikklivet med en viss pessimisme.

På konsertene tilhører de fleste i publikum gruppen 60+. Når skoleverket ikke stimulerer til interesse for klassisk vestlig musikktradisjon, og hvis konsertarrangørene ikke fornyer seg, kan publikum over tid bli borte. Samtidig utdannes det mange glimrende unge musikere, men hvem skal de etter hvert spille for? •